

Skrb za okoliš, gospodarski rast i rizične tehnologije

Andrej Kirn

Sveučilišni profesor u miru, Ljubljana

Sažetak

Prilog se temelji na obradi nekih odgovora iz ankete Slovenskoga javnog mnijenja (SJM) 2000/2 i 1999/2 koji se odnose na okoliš. Zbog usporedbe su ponegdje uključeni i podaci iz SJM 1993/2 i SJM 1997/1. Prikazano je razumijevanje povezanosti zaštite okoliša i gospodarskog rasta, odnos prema ekološkoj autonomiji i zakonskoj regulaciji poduzeća i pojedinaca, usklađivanje s različitim ekonomskim instrumentima za zaštitu okoliša i shvaćanje rizičnosti biotehnologije i nuklearne tehnologije. Pri svim su odgovorima prikazane i razlike s obzirom na sljedeće varijable: spol, dob, obrazovanost i vjerska opredijeljenost ispitanika.

Ključne riječi: *ugroženost i zaštita okoliša, autonomija i regulacija zaštite okoliša, gospodarski rast, rizične tehnologije, moderna biotehnologija, povjerenje u ekološke informacije*

1. GOSPODARSKI RAST, LJUDSKI NAPREDAK I ZAŠTITA OKOLIŠA

Ideja napretka, prvenstveno znanstvenoga pa potom i općedruštvenoga naslijeđe je prosvjetiteljskoga, prometejskog projekta kojim bi čovječanstvo trebalo ostvariti sreću na Zemlji ako uspije sve svoje sile združiti u podčinjavanju i kontroli prirode. Poimanje napretka je povezano s linearnim shvaćanjem vremena iako linearnost vremena prethodi ideji napretka. S monoteističkom židovskom i poslije kršćanskom religijom linearno vrijeme nadomješta ciklično. Sve stare civilizacije su vrijeme simbolizirale s krugom, umjetnici su ga čak predstavljali kao zmiju koja grize svoj rep. Taj krug se sa židovskim i poslije kršćanskim načinom razmišljanja pretvorio u pravac: stvaranje svijeta, dolazak Isusa, posljednji sud. Sa čovjekovom smrću, slijed vremena u kršćanskoj religiji tone u vječnost gdje više nema vremenskih dimenzija: prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Starom grčkom filozofu Heraklitu proces u svijetu, kojega nije stvorio ni bog ni čovjek, predstavlja vječno živa vatra, koja se po potrebi pali i po potrebi gasi. (Sovre, 1946:76, fragment 44). U pjesmi Blagoslovljeni Gospodin iz indijskog epa Mahabharate ovjekovječena je cikličnost zbivanja, a time i cikličnost vremena:

*Kad se svrši jedna kalpa¹,
Sve te stvari što postoje
Povlače se natrag k Meni,
A kad počne nova kalpa
Tad se opet sve na svijetu
Ponovo iz mene rađa.²*

1 Kalpa – indijski naziv za dugo vremensko razdoblje, era.

2 Bhagavadgītā, Zagreb, V. B. Z., 1995.; prepjevao Đuro Robotić.

